

متخصصان در گفت و گو با «شهروند» مطرح کردند

در پسا کرونا چه اتفاقی می افتد؟

است. او می گوید: «به نظر می رسد که این روزها ایمنی جمعی نسبت به ویروس در مقابل جهش آن قدم های بزرگ تری برداشته است. در واقع در حال حاضر حجم بالایی از مردم در برابر این ویروس ایمنی پیدا کرده اند و این سبب شده که آمارهای ابتلا همچنان بالا باشد اما آمار مرگ و میر کاهش پیدا کند. اما آمار ابتلا نیز وقتی کاهش پیدا کرده و نتیجه بخش می شود که زنجیره ابتلای فرد به فرد شکسته شده و مقاومت بدن بالاتر برود.»

بیماری های عفونی سیستمیک عمل می کنند

کرونا تنها یک دستگاه بدن را درگیر نمی کند و به دلیل شرایط ویژه ای که در بدن ایجاد می کند، می تواند تمام بدن را درگیر کند. اما از آنجاکه بیماری های سیستمیک پاسخ عمومی بدن را به دنبال دارد و در واقع وقتی بخشی از یک دستگاه در بدن را درگیر می کند، سیستم ایمنی فرد را تحریک کرده و سبب خودتخریبی ویروس ها شده که وقتی این ویروس وارد بدن می شود، سیستم ایمنی بر علیه آنها وارد کار می شود و این خود به خود سبب درگیری سیستم های مختلف بدن با این ویروس ها می شود.

افت اکسیژن علت اصلی مرگ در دوران کرونا

در دوران کرونا مهم ترین عامل مرگ درگیری ریه و تخریب ریه و افت اکسیژن در بدن بوده که عامل اصلی مرگ مغزی به شمار می رود.

این پزشک توضیح می دهد که وقتی یک بیمار بهبود پیدا می کند، تمام سیستم بدنش با این بیماری درگیر شده و ممکن است یکی از سیستم های بدن تحت تأثیر این ویروس از کار افتاده یا اینکه برای فرد ایجاد مشکل کند. ما پس از بهبودی بسیاری از بیماران شاهد بروز عوارض مختلف در آنها بوده ایم، کولیک های دستگاه گوارش، مشکلات قلبی و عروقی و مشکلات عصبی در بسیاری از بیماران دیده می شود.

او به این نکته نیز اشاره می کند که اگر به آمارهای اسکته مغزی و قلبی توجه کنیم، می بینیم که میزان مرگ و میر بیشتر شده و تعدادی از آنها نیز، افرادی بوده اند که کرونا گرفته و بهبود پیدا کرده اند. در واقع درگیر شدن سیستم های مغزی و عروقی با ویروس کرونا سبب بروز این مشکلات در افراد شده است.

بیماری های روحی و افسردگی از علائم پسا کرونا

عباسی با اشاره به اینکه اختلالات شناختی و حرکتی نیز از دیگر عوارضی است که در برخی از بیماران بهبود یافته مشاهده شده است، ادامه می دهد: «افسردگی، اختلال در سیستم عصبی، پرخاشگری، عصبانیت های پی در پی از جمله عوارضی است که در برخی از بیماران بهبود یافته مشاهده شده و برخی از آنها تا مدت ها با این اختلالات دست و پنجه نرم می کنند.»

برخی ها حتی خاطرات شان را فراموش کرده اند و این در مشاغل حساس بسیار اهمیت دارد و این در حالی است که هنوز هم مشکلات ریوی و تنفس آنها به جای خودش باقی است و هنوز هم صدای سرفه های خشک شان از خانه هایشان شنیده می شود.

عباسی با اشاره به اینکه عوارض روحی بسیاری از بیماران به دلیل شرایط اجتماعی است که پس از کرونا برایش ایجاد شده، تأکید می کند: برخی از افراد در دوران کرونا حتی شغل و کار خود را از دست داده اند و این در شرایطی مطرح می شود که بیمه های بیکاری در این میان پاسخگوی حجم بالای افراد بیکار شده نیست و اینها در کنار هم فشار روحی و روانی فرد را بیشتر می کند و به بیماری های پست کووید-۱۹ دامن می زند.

درگیری های بخش های مختلف مغز، افت اکسیژن و ورود عفونت به خون از جمله مواردی است که درگیری های سیستم اعصاب و روان را بیشتر می کند. تیک های عصبی در این بیماران بیشتر دیده می شود و گاهی برخی از افراد خاطرات و مهارت های خود را نیز به فراموشی می سپارند. این موضوعی است که این پزشک به آن اشاره کرده و می گوید: «این اتفاق در یکی از پزشکان بیمارستان نمازی شیراز رخ داد. این متخصص بیپوشی با اینکه مدت ها از بهبودی کرونایش می گذرد اما هنوز نتوانسته به مهارت خود در شغلی که سال ها در آن تخصص داشته است راپیدا کند.»

این اتفاق برای یکی از خلبان هایی که بیمار این بیمارستان بود نیز، رخ داده و با گذشت حدود ۷ ماه از بهبود این خلبان هنوز نتوانسته دوباره به شغل خود بازگشته و سکان هواپیما را در دست بگیرد.

جهش کرونا: الگوی مشخصی پیروی نمی کند

حمید سوری، استاد اپیدمیولوژی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و رئیس انجمن اپیدمیولوژی ایران نیز معتقد است که ویروس کووید-۱۹ چه جهش یافته یا غیر جهش یافته از الگوی مشخصی پیروی نمی کند که این سبب می شود علائم بالینی متفاوت داشته است.

ملیحه محمود خواه مدت ها است که دوران کرونا را پشت سر گذاشته، اما هنوز با سردردهای یک طرفه ای که چشمانش را هم به درد می آورد، دست به گریبان است. این سردردها وقتی سرکار و پشت میز کار به سراغش می آید، او را بیشتر آزار می دهد، کلافه می شود و مجبور است تا ساعت ها نور سیستمش را کم کند. پیش از آنکه کرونا بگیرد، این سردردها را تجربه نکرده بود و حالا ۶ ماه پس از آنکه از کرونا جان سالم به در برده، این سردردها جانش را به لبش رسانده است.

حاجی محمد امیدی نیز از زمانی که کرونا گرفت، کمتر در خیابان دیده می شود. بچه هایش می گویند از وقتی از بیمارستان مرخص شده، کمتر حرف می زند، خاطرات گذشته اش را به زحمت به یاد می آورد و اینها باعث شده که حاجی محمد خانه نشین شود.

این تنها درد پدر آنها نیست و خستگی هر روز سبب شده است پدری که همیشه در باغ پشت خانه مشغول کار بوده، حالا تنها چشمش به شمعدانی های دور حوض حیاط باشد و خستگی زیادش توان رفتن تا باغ پشت خانه را از او بگیرد.

عوارض بعد از کرونا موضوعی است که بسیاری از افرادی که پس از درمان از بیمارستان مرخص شده اند، با آن درگیر هستند و تا مدت ها آنهارا درگیر می کند.

کرونا هر روز یک شکل از خود نشان می دهد و در هر پیک علائم بالینی آن تا حدودی تغییر می کند اما افرادی که دچار نوع شدید بیماری کووید-۱۹ شده اند، حتی پس از بهبودی نیز تا مدت ها با عوارض مختلف این بیماری درگیر هستند.

کرونا تمام سیستم بدن افراد را نشان می دهد

مسعود مردانی، عضو ستاد ملی کرونا به «شهروند» توضیح می دهد که یک بیمار وقتی از بیمارستان مرخص می شود، به این معنایست که کاملاً بهبود یافته است زیرا ابتلا به کرونا تمام سیستم بدن این بیمار را تحت تأثیر قرار می دهد.

او می گوید مشاهده اختلالات روانی پس از کرونا بسیار دیده شده و بیماران زیادی از این عارضه ها شکایت دارند؛ اضطراب، ترس، بی خوابی، استعمال زیاد دخانیات و اختلالات شناختی در این گروه از بیماران به وفور دیده می شود که از این عوارض به سندرمد بعد از کرونا یاد می شود.

مردانی این را هم می گوید که این عوارض درمان دارویی خاصی ندارد و این گروه از افراد باید تحت مداوای روانپزشک، پزشکان طب ورزشی و روانکاوان قرار گیرند. اما این نکته را باید در نظر گرفت که اگر بیماری دچار کووید-۱۹ شد و پس از بهبودی به این عوارض دچار شد، باید خودش را درگیر مسائل تشخیصی آن نکند و بداند این علائم از عوارض همان کرونایی است که او را تاروی تخت بیمارستان کشانده است.

خستگی مزمن از جمله عوارضی است که بسیاری از افراد بهبود یافته از کووید-۱۹ با آن درگیر شده اند. این بیماران بارها از بدن دردهای طولانی با دردهای مفصلی که هیچ مسکنی روی آن اثر ندارد، شکایت کرده اند.

دردهای مفصلی تا مدت ها برای بیمار کرونایی باقی می ماند

مسعود مردانی خاطر نشان می کند: «دردهای مفصلی عارضه مشترک بیماری های عفونی است و بر اثر تحقیقی که سال ها قبل روی بیماری هایی مانند سارس و مورس انجام شد نیز، مشخص شد که این خستگی تا دو سال پس از بهبودی نیز افراد را درگیر کرده است.»

با این حال در کرونا نیز ما با این پدیده زیاد روبه رو هستیم و باید صبر کنیم تا کرونا به پایان برسد تا در مورد آن به طور کامل تحقیقات انجام شود.»

کرونا نسبت به قبل ضعیف تر شده در صورتی که جهشی رخ ندهد

سیروس عباسی، جراح و پزشک اجتماع نگر که مدت ها است مطالعات خود را در حوزه پسا کرونا انجام می دهد، در گفت و گو با «شهروند» توضیح می دهد که کرونا این روزها کمی مهربان تر از قبل شده و این را می توان از کاهش آمار فوتی هادر کشور دید. اما با وجود این، بر این باور است که در هیچ جای جهان به دلیل شرایط ویژه ای که بر کرونا حاکم است، نمی توان آمار دقیقی را مطرح کرد و در هیچ جای جهان این آمارها منطبق بر واقعیت نیست.

در پیک اول بیماری کرونا بیشتر افراد مسن و سالمند و آنهایی که بیماری زمینهای داشتند، بیمارستانی شدند و آمار مرگ و میر نیز متأسفانه در این گروه بالا بود. اما پس از فروکش شدن پیک اول و شروع پیک دوم جوان ترها مورد آماج حمله کرونا قرار گرفتند و در این دوره نیز ما افراد جوان تر را از دست دادیم و این از عوارض ناگواری بود که کرونا به دنبال داشت.

جامعه پزشکی انتظار ایمنی جمعی دارند

به اعتقاد این کارشناس، انتظار مان این است که ایمنی جمعی رخ دهد و این اتفاق در همه جهان در حال شکل گیری

افراد به وفور دیده می شود و بسته به اینکه میزان تاب آوری چقدر باشد، خانواده ها را درگیر می کند. اما خانواده ها باید بدانند تا برخی از واکنش ها تا حدودی دست فرد نبوده و اجتناب ناپذیر است و باید شرایط این گروه از افراد بیشتر مراعات شود.

مطالعات در مورد عوارض پس از کرونا در حال انجام است

او ادامه می دهد: «این مطالعه در سه فاز سه ماهه انجام شده است که در حال حاضر در فاز سوم آن هستیم. ما در مطالعه به فاصله ۳ ماهه انجام دادیم و در حال حاضر مشغول مطالعه در فاز سوم هستیم. مطالعات نشان می دهد مشکلات تنفسی، کم اشتها، از دست دادن حس بویایی و چشایی، کاهش اشتها تا مدتی ادامه پیدا می کند اما این الگوی مشخص و تعریف شده ای ندارد.» گوارش و اسهال و استفراغ ها هنوز در برخی از افراد دیده می شود و برخی تا مدت ها ناچارند درمان های مکمل خود را ادامه دهند.

امتداد مشکلات تنفسی در بیشتر بیماران بهبود یافته

در مکان ها و افراد مختلف ماهیت اپیدمی اینگونه است که علائم متفاوتی ایجاد کند. پیامدهای پس از ابتلا نیز نشان می دهد که پس از بهبودی نیز این علائم ادامه دارد، خصوصاً مشکلات تنفسی بسته به درگیری آسیب ریه تا مدت ها فرد را درگیر می کند زیرا ریه به سرعت آسیب دیده و به کندی بهبودی پیدا می کند.

سوری با تأکید بر اینکه مهم ترین کار این است که موارد ابتلا را سریع شناسایی کنیم تا از صدمات آن جلوگیری کنیم، ادامه می دهد: «در تحقیق جدیدی که در سه مرحله با مشارکت شورای شهر و مرکز مطالعات شهرداری صورت گرفت، به این نتیجه رسیدیم که ۴۹ درصد افرادی که از بیمارستان مرخص شده اند، از عوارض روحی و روانی پس از کرونا شکایت دارند.»

به اعتقاد این پزشک متخصص، کم خوابی، پرخاشگری، عصبانیت های پی در پی و حتی افزایش دعوای خانوادگی در این

پوشش دهی بی نهایت اینترنت آسیاتک

تنها اپراتور ارائه دهنده اینترنت با پوشش سراسر ایران

asiotech.ir | ۱۵۴۴ | ۹۱۰۱۰۰۰۰
 asiotech

دارای مجوز FCP به شماره ۱۰۰-۹۴-۱۶ از سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی